

HELLO VESZPRÉM-BALATON!

Interjúk az EKF-régióból

KEDVES OLVASÓ!

A Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa (VEB2023 EKF) program keretében 2023-ban és az azt megelőző, felvezető években több ezer esemény került megrendezésre Veszprémben és a Bakony-Balaton régióban. 2022-ben indult el a Hello Veszprém-Balaton magazin, amelynek fő célja a kezdetektől az volt, hogy színes, szórakoztató tartalmakon keresztül mutassa be a Veszprém-Bakony-Balaton régió sokszínűségét, az EKF régió településeit, azok VEB2023 EKF-hez kapcsolódó programjait és azokat a kulturális, épített, természeti kincseket és különlegességeket, amelyek a térséget aktívan formálják. Az online magazin felületén az elmúlt években több tucat interjú, ajánló és leíró tartalom készült olyan változatos témákban, amilyen változatos műfajokkal a VEB2023 EKF program időtartama alatt találkozhattunk. Ezekből válogattunk most, a teljesség igénye nélkül.

GASZTRONÓMIA

NÉGYNAPOS GASZTRO
ÜNNEP VESZPRÉMBEN

– A Balaton Wine & Gourmet házigazdájával,
Gianni Annonival beszélgettünk

Szeptember 29. és október 2. között mindenképpen érdemes Veszprémbe látogatni azoknak, akik szeretnék kilépni a klasszikus lángos-főtt kukorica-hekk kombinációból és mélyebben elmerülnének a balatoni gasztronómia és borok világában. Pontosan milyen programokkal készülnek és milyen szerepe van a Balatonnak és a balatoni gasztronómiának az életében? Többek között erről beszélgettünk a rendezvény házigazdájával, Gianni Annonival.

A Balaton Wine & Gourmet nem véletlenül kapta a gasztro ünnep elnevezést, hiszen az idei évben ez a Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa programsorozat legnagyobb gasztronómiai vállalása. A négy nap során a balatoni régiói különlegességeinek megismerésén túl betekintést nyerhetünk a borkészítés rejtelmeibe, belekóstolhatunk a spanyol és japán konyha finomságaiba és izgalmas beszélgetéseken és workshopokon is részt vehetünk.

„A rendezvény különlegessége szerintem az összpontosításban rejlik. Először is: a helyszín gyönyörű, egy templom romjainál kerül megrendezésre, ahol a patak, a fák, az egész környezet fantasztikus és egyfajta spirituális erővel bír, amely sokat hozzáad az esemény hangulatához. Azt gondolom, hogy a Balaton Wine & Gourmet tökéletes lenyomata lesz annak, hogy miből áll a magyar konyha, ahol a balatoni termékek és borok kerülnek majd előtérbe” – tudtuk meg Giannitól, aki a Budapesten található Trattoria Pomo D’Oro étterem társtulajdonosa.

Baltoni kedvencek

Bár Giannit munkái nagyrészt a fővároshoz kötik, **több szálon kötődik a Balatonhoz és rengeteg emléke van a tóval kapcsolatban.** Ahogy mondja, kezdetben a homokos tengerpartokhoz képest egészen szokatlan volt neki, hogy a magyar strandokat többnyire fű borítja, a nádtetők látványa mindig elvarázsolta és sosem felejt el, hogy az első magyar szó, amit félreértett az a kapás volt, mert a horgászokat hallva sokáig azt hitte, hogy az is egy magyar halfajta.

„Emlékszem, hogy mindenki rivierának hívta a Balatont, és furcsa volt nekem, mert az olasz nyelvben a riviera a tengerhez kapcsolódik, de aztán megértettem, hogy a Balaton a magyar emberek számára valójában a tengert jelenti. Amikor először megláttam, a színe volt az első, amit megjegyeztem. Később értettem csak meg, hogy ez az összhang és színvilág, amit a Balaton áraszt magából, milyen hatalmas erővel bír és szinte beleég az ember emlékezetébe.”

Gianninak egyébként a balatoni klasszikusokon belül **a lángos a kedvence,** amit csak „magyar pizzaként” emleget, de a bográcsolás világa is közel áll hozzá.

„Amikor 28 éve Magyarországra érkeztem, természetesen megismerkedtem a klasszikus balatoni finomságokkal, mint a főtt kukorica, a hekk, a strandbüfékben a palacsinta, egy jó fröccs – igazi étellel teli pillanatok voltak ezek. Akkoriban még a balatoni borról nem igazán esett szó és a gasztronómia is mondjuk úgy, hogy kereste a helyét. Csárdák és magyaros ételek voltak mindenütt, amelyeket én egyébként nagyon szeretek, a bográcsban főzést pedig különösen. Mindenhol lecsót készítettek benne, nem is pörköltet, illetve megismerkedtem a klasszikus magyar üdítőkkal, mint a Traubi vagy a Meggyes Márka és olyan furcsaságokkal is, mint a téli fagy.”

A fine diningtől a strandételekig

Bistro Sparhelt, Bonvino, Dobosi Birtokközpont, Füge Gasztró Kikötő, Mór 24 – csak pár név azok közül, akikkel találkozhatunk a rendezvényen, így könnyen az az érzésünk támadhat, hogy úgy járhatjuk be és kóstolhatjuk végig a legjobb balatoni éttermek kínálatát, hogy egy lépést sem kell tennünk Veszprémből. Többféle műfajjal is találkozhatunk a rendezvényen, így **a klasszikusabb ízek kedvelői, a fine dining vonal szerelmesei, de akár a strandételekért rajongó**

közönség is megtalálhatja a számára legmegfelelőbb finomságokat. A vendéglátóhelyekkel kapcsolatban Gianni különösen fontosnak tartja, hogy az egész éves nyitva tartást népszerűsítsék, hogy a Balaton mindenki számára négyévszakos vonzerővé válhasson.

„Én is később ismertem csak meg azt, hogy a tónak a nyárin túl van egy téli arca is. Ilyenkor minden elcsendesedik, nincs olyan nagy tömeg. A természetnek is pihennie kell és ilyenkor egy egészen új arcát mutatja a Balaton. Ezért is kiemelten fontos ez a fesztivál, mert lehetőséget ad azoknak az éttermeknek a megjelenésre, akik az év 365 napján várják a vendégeket a tó mellett. Nagyon fontos megemlíteni azt is, hogy egyfajta újjászületését figyelhetjük meg a Balatoni körüli településeknek, és nem csak a nagyobb városokra és Veszprémre gondolok, hanem a kisebb falvakra is. Egyre több és egyre jobb helyek nyílnak, amelyek tulajdonosai hosszú távon gondolkodnak a balatoni gasztronómiában.”

Változatos programok, nemcsak az ételekkel a főszerepben

A programok három szintéren zajlanak majd: a nagyszínpadon, a borsátorban és a templom falain belül, melynek során a hazai gasztronómiai élet kiemelkedő alakjaival is találkozhatunk. Akár **Sárközi Ákossal** is, a *Textúra és a Borkonyha* Michelin-csillagos séfjével, aki bemutatja majd, hogy mitől válhat egy vasárnapi ebéd Michelin-csillagossá. A nagyszínpadon akár cselló koncertet is végighallgathatunk, flamenco show várja a táncok kedvelőit, sőt a divat is színre lép a kimono show keretén belül.

A négy nagy alatt **pódiumbeszélgetések** és **előadások** is színesítik majd a programkínálatot: a *Kultúrtáj* vagy *nyaraló* című előadás **Jásdi István** csopaki bortermelő vagy az *Olaszrizling mesterkurzus (A Balaton zászlóshajója)* **Dr. Fiáth Attila** borakadémikus részvételével várja az érdeklődőket. A *Mindent az orrnak* elnevezésű interaktív program segítségével a bátrabbak kipróbálhatják, hogy mennyire állnak meg a helyüket akár sommelierként: öt minta alapján

kell az illatokat felismerniük, amire ötféle bor szolgál majd visszaigazolásként.

Baltoni borkörkép

A Balatoni borrhíró **sokszínűségét hat borvidék adja:** a Badacsonyi, a Balatonboglári, a Balaton-felvidéki, a Balatonfüred-Csopaki, a Nagy-Somlói és a Zalai, melyek leginkább **fehérboraikról**, kiemelten pedig az **olaszrizlingről** híresek. **Giannitól** megtudtuk, hogy ez az ő **személyes kedvence** is.

„Én kifejeztem szeretem az egyszerű ivású borokat, mint például az olaszrizlinget, mert a nyár és valamennyire a Balaton is erről szól. Napsütés, vízpart, egy jó fröccs: ehhez az olaszrizling a tökéletes bor, benne van a frissesség és jó a savassága is. Arról nem is beszélve, hogy ennek a bortípusnak rengeteg arca van és pontosan ebben rejlik a gyönyörűsége, emellett tökéletesen passzol a nyári ételekhez is. Ezt a fesztiválon is bizonyítjuk majd és a programokon keresztül a fajta sokszínűségét is igyekszünk bemutatni.”

Nemzetközi kitekintés

A rendezvény nemcsak a hazai vendéglátást állítja középpontja, hanem **nemzetközi vendégek** segítségével **határon túli vizekre is elkalauzolja a vendégeket.** **Eiryó Kudo** séf egy nyolctételes menüsoron keresztül ismerteti meg a résztvevőket a japán konyhaművészet remekeivel, **Tiago Sabarigo**, az *Essência Restaurant* séfje pedig egy ötfogásos vacsorával készül.

Nemcsak az ételek kapnak hangsúlyos szerepet a menük során, minden fenti program mellé **borkíséret** is jár, de a nagyszínpadon futó előadások során a **tea ceremóniáról** is többet megtudhatunk, sőt akár a **saké, whiskey és gin vezetett kóstolásra** is benevezhetünk **Takehiko Okazaki** japán párlatmester és magyar kollégája **Vörös Attila** segítségével.

„Azt gondolom, hogy Veszprémnek és a Balatonnak szüksége van arra, hogy ne csak Budapest legyen ismert gasztronómiai szemszögből, hanem a régió a saját lábán is meg tudjon állni és bizonyíthassa, hogy miért jelent potenciális vonzerőt a belföldi és akár külföldi turisták számára. Ha a nemzetközi szintérré szeretnénk lépni, ahhoz nemzetközi minőséget is kell biztosítanunk. A fesztiválon jelen lesz a nagyon letisztult japán vonal és a spanyolok, akik mondhatjuk, hogy az olaszok unokatestvérei. Szóval ezért is érdemes lesz eljönni Veszprémbe, hogy a Balatonon túl az emberek jobban megismerhessék ezeket a fantasztikus országokat és gasztronómiai sajátosságait”
– vallja Gianni.

A gasztronómia, mint összetartó erő

Azt, hogy a rendezvény kifejezetten **család- és gyermekbarát**, mi sem bizonyíthatja jobban, hogy Gianni is a családjával, feleségével is kisgyermekével érkezik majd. A **gasztronómiai tematikájú gyereksátorban** akár **gazpachot, sushit és muffint** is készíthetnek a legkisebbek **Kalás Györgyi** segítségével, aki azon túl hogy szenvedélyes Balaton-rajongó, több gyerekeknek szóló gasztró könyvet is írt már.

Gianni a beszélgetésünk végén kitért arra, hogy különösen fontosnak tartja a gasztronómia szerepét a mai nehéz időkben, amelyet a Balaton vonzereje csak még erősebbé tesz.

„A gasztronómia képes összehozni az embereket. Nehéz időszak jön és az emberiség számára fontos, hogy egymásba tudjon kapaszkodni. A család a legelső kapaszkodó, és itt nem a klasszikus anya-apa-gyerek háromszögből álló kapcsolatot értem, hanem a tágabb értelemben vett családra gondolok az unokatestvérekkel és nagyszülőkkel együtt. Nagyon fontos, hogy számíthassunk a családunkra és hogy ez a szemlélet még inkább előtérbe kerüljön. Az ilyen rendezvények, mint a Balaton Wine &

Gourmet szerintem pont ezért jók, mert összetartanak és megmutatják azt, hogy a gasztronómiának milyen fantasztikus pszichés ereje van. Azt, hogy mennyire segít az embereknek ellazulni, elhaladni a problémák mellett, és azt, hogy mennyire jó, hogy együtt lehetünk és ehetünk. A Balaton pedig egy olyan vonzerőt jelent a magyarok számára, amely nyáron rengeteg embert csábít és sokakat idevonz. Legyen ez a rendezvény Veszprémbe még egy alkalom, amiért érdemes lesz elindulni.”

A részletes programokat és további információt az esemény honlapján találhattok:

UTCAKÉPFEJLESZTÉS

DIZÁJNBOLT, GALÉRIA ÉS KÖZÖSSÉGI TÉR – EZ ÁM A KUNSZT!

– Tóth Andrejjel beszélgettünk

Az utóbbi időben az Óváros tér környéke Veszprémben csak úgy hemzseg az izgalmas helyszínektől. A Pekedli Szatócsbolt, a Wine & Vinyl Bar & Store és a Füge Fagyjudvar és Kávézó után most a KUNSZT! -ot mutatjuk be, ahol művészeti csemegék is várnak rátok a finom falatok mellett, és ami egyben egy igazi közösségi térként is funkcionál. Csupa nagybetűvel.

Tóth Andrej Kaposváron született, félig ukrán származású, Budapesten él, de a család központja egyértelműen Balatonalmádban van, így a Balaton szeretete is innen ered. Tizenkilenc éve dolgozik az A38 hajó grafikusaként, a Radnóti Színház plakátjait és magazinjait készíti, emellett oktat a MOME-n és a METU-n. Ha a Balatont említjük, saját márkája, az Art Hekk színes fahalai több helyen is felbukkannak a tó körül, de ő tervezte például a Balatonic tonik arculatát is. Ahogy mondja, jelenlegi pályafutásának középpontjában egyértelműen a KUNSZT! áll, amelynek története egészen a veszprémi Rosenberg-házig nyúlik vissza.

„Két évvel ezelőtt az Art Hekk projektemmel meghívást kaptunk a Veszprémi Utcazeneti Fesztiválra, és ott figyeltünk fel a családommal a Rosenbergházra, ami akkor még egy igen elhanyagolt állapotú albán pékségként funkcionált. Látna a helyiségben rejlő lehetőségeket, én azonnal beleszerettem, mind az épületbe, a térbe, és az Óváros téri lokációba. Az egész mesészerű volt.”

– meséli Andrej.

A többi pedig már történelem: nem sokkal később kiírták az EKF Utcakép Fejlesztési Programot, egy egyedülállóan remek kezdeményezést és lehetőséget, amelyet Andrej sikeresen megpályázott.

„Sikerült egy olyan kreatív koncepciót kialakítani, ami egy élhető közösségi térré varázsolta ezt az egybefüggő, nagyjából 160 négyzetmétert. Az egy nagyon fontos kritérium volt mind magának, mind az összes partnernek, azaz a belsőépítészeknek és a dizájnereknek egyaránt, hogy nemcsak Veszprémnek és az Óvárosnak, de magának a Rosenberg-háznak a történelme és a múltja is előtérbe kerüljön, és ezt mindvégig tiszteletben és szem előtt tartjuk.”

Hogy miért pont KUNSZT! lett a hely neve és mit szimbolizál a felkiáltójel?

„A KUNSZT! hirtelen ötlött be: ez egy nagyon szerethető és jól kommunikálható név, a sok együttes üzenete és tartalma mind hatással vannak egymásra. Van az a kifejezésünk is, hogy „ez ám a kunszt!”, és a német nyelvben ez jelenti

a művészetet. A felkiáltójel egyértelműen azt az örömet, frissességet és rácsodálkozást sugallja, ahogy mi is éreztük magunkat, amikor megtaláltuk ezt a nevet, és hogy ebből a sokrétű múlttal rendelkező üzlethelyiségből sikerült egy szerethető közösségi teret létrehozni. Azt a kortárs naprakészséget is szimbolizálja, amivel igyekszünk a KUNSZT! bármely területén belül szolgálni a vendégek számára, legyen szó a dizájn termékekről, a programokról vagy akár a gasztronómiai kínálatunkról.”

– meséli Andrej.

Az üzlet egyik felében egy brunchos vendéglátótér került kialakításra, amiről Andrej szerint ma már elmondható, hogy Veszprém fő reggelizőhelyévé avanszálódott. A kínálat szezonálisan változik és folyamatosan megújul a vendégek visszajelzései alapján. A KUNSZT!-ban törekednek arra hogy a termékeket helyi beszállítóktól és termelőktől szerezzék be, helyi borászok borait kínálják, és igyekeznek akciókkal és meglepetésekkel kedveskedni a vendégek számára. Az elhíresült KUNSZT! Benedict-nek már lelkes követő- és fogyasztótábora akadt, ahogy a további kínálatot is rendszeresen megosztja a közönség a social felületein.

Az üzlet másik felében jóval nagyobb fókuszot kap a dizájnoltként és egyben kreatív térként funkcionáló tér, ahol a Balatonhoz köthető és a régióban alkotó művészek iparművészeti és dizájn termékei kaptak kiállítási és bemutatkozási lehetőséget. Ezek a termékek meg is vásárolhatók a helyszínen. Andrej munkáin, azt Art Hekk kollekción túl a többi dizájnér és alkotó egy, a VEB2023 EKF programmal közösen zsűrizett pályázat során került kiválasztásra, ahol különösen fontos kritérium volt a fenntarthatóság és a közösségi tér erősítése különböző workshopok szervezésével. Az ajtó pedig folyamatosan nyitva áll új jelentkezők felé. „A KUNSZT! egy multifunkcionális tér, azaz kulturális programokra, mint például színházi estekre, könyvbemutatókra, sajtótájékoztatókra vagy akár kerekasztal-beszélgetésekre teljesen le tud tiszulni és át tud alakulni. Erre a kezdetekkor tudatosan ügyeltünk, hogy az üzlet ne egy rögzített belsőépítészeti tér legyen, és olyan belsőépítészeti megoldások születtek Berecz Tamás DLA és Katók Edit tervezése során, amelyek a méltán híres szakmai lapban, az Octogon-ban is megjelentek.”

Ahogy Andrej mondja, számos programmal készülnek a közeljövőben. Jelenleg is tart Veszprém első plakátkiállítása a KUNSZT! szervezésében, júniusban érkezik különleges betonékszereivel a WOM, és folytatják a nagy népszerűségnek örvendő Zhao Zhou teaműhelyeket is.

„Nagy vágyunk elindítani egy jóga brunchot, ami egy reggelivel egybekötött jogászai lehetőség lenne, és persze hamarosan megtartjuk a nyári hangulatot idéző Art Hekkes fahalak kifestését is, amit már nagyon vár a közönség. Folyamatosan üdtjük a repertoárt, igyekszünk fókuszáltan a hétvégeken programokkal ellátni az érdeklődőket. Kiemelt helyszíne leszünk a Kreatív HUB Veszprémnek és a Kávéházak Éjszakájának is. A plakátkiállítás és azt kísérő workshop sikerén felbuzdulva jelenleg egy átfogó és hosszútávú kreatív művészeti projekten dolgozunk, mely a térségben hiánypótló jelleggel bírna. Jó látni, hogy a VEB2023 EKF csapatával milyen kiemelten jól működik a partneri viszonyunk, kitűnő házigazdát ismerhettünk meg benne, a rövid idő ellenére együtt már sok olyan

programot összehoztunk, ami Veszprémet emeli és színesíti. Törekszünk arra, hogy ez a jövőben is kellő lendülettel és hozzáadott értékkel folytatódhasson.”

Amikor a KUNSZT! célközönségéről kérdeztem Andrejt, egyértelműen az egyetemistáktól a háromgyermekes családokig terjedő generációt emeli ki, de azt is hozzátesszi, hogy rengeteg fiatalabb, akár iskoláskorú tinédzser is útba ejti a KUNSZT!-ot, és az idősebb, nyugdíjas közönség is szívesen beül hozzájuk egy tea szeánszra.

„Azt látjuk, hogy egyensúlyban van nálunk mindkét korosztály, tehát a fiatalabbak és az idősebbek is, aminek mi nagyon örülünk, mert pont ez erősíti meg azt a családi jelleget, ami fő célunk volt a kezdetekkor. Csak ilyen hangulatban, és csak ilyen misszióval tudom én személy szerint felelősségteljesen vinni, és a jövőjét építeni a KUNSZT!-nak, hogy tényleg szerves részévé válhasson Veszprém napi körforgásának. Az eddigieket látva szerintem működik.”

RENDHAGYÓ

AUDIOVIZUÁLIS ÉLMÉNYEK RENDHAGYÓ TEREKBEN

- Interjúsorozat az INOTA Fesztivál fellépőivel
- 2. rész: iamyank

Az Inotai hőerőmű az 1950-es években az egyik legnagyobb hazai ipari beruházás volt, amelyet 50 év után, 2001-ben zártak be. Az ikonikus hűtőtornyok és az elhagyott épület gyakran szolgáltak filmforgatások és helytörténeti séták helyszínékként is, de idén augusztus végén egészen új értelmet nyernek: az INOTA Fesztivál tölti meg őket különleges, audiovizuális élményekkel. Az eseményhez kapcsolódó interjúsorozatunkban arról kérdezzük a fesztivál fellépőit, hogyan jelenik meg a rendhagyóság a mindennapjaikban, a munkásságukban és miért lehet különleges az alkotás szempontjából egy olyan helyszín, mint az Inotai hőerőmű. A második részben iamyankkal beszélgettünk.

Az INOTA Fesztivál, amely a VEB2023 EKF program, az NVC rendezvényszervező kollektíva és a Centrum Production közreműködésével valósul meg, az underground zenei és vizuális szcena összefogásával azt a célt tűzte ki, hogy egyfajta szakmai párbeszéd jöjjön létre a művészeti ágak és a kreatív ipar képviselői között, amelynek segítségével egy vízió is létrejöhet az ikonikus épület hasznosításai lehetőségeivel kapcsolatban.

iamyank a benne felgyülemlett érzéseket és félelmeket fogalmazta meg a Láttam a jövőt meghalni album 11 dalában. A lemez élő verzióját az Inota Fesztiválon szeptember 2-án

este láthatja a közönség, ahol két dobos (Szalay Dániel és Kocsis Máté), extrém fénytechnika és vadiúj 3D vizuál teszi majd még különlegesebbé a zenei élményt.

Mit jelent számodra a rendhagyóság?

A saját projektjeimben az elmúlt négy-öt évben azt vettem észre magamon, hogy függetlenül attól, hogy éppen vonós, metál vagy elektronikus zenekarról van szó, keresem a lehetőségeket, hogy a koncert ne csak egy péntek esti szórakozás legyen, hanem mind a közönség, mind mi, előadók kapjunk belőle valamilyen szakrális vagy rituális élményt. Az a meggyőződésem, hogy a mai nyugati kultúrából hiányzik a szakralitás, és látszik, hogy az emberek körében nem túl népszerűek a vallási szertartások, mégis szeretnék ennek a hagyományát megtalálni és valódi

közösségi rituálékat átélni. Én a magam módján próbálom ezt az igényt kiszolgálni, és ehhez valójában egy különleges helyszín legalább annyira fontos, mint maga az attitűd, amivel az előadás megtörténik: tehát a zene és gondolatok, amelyek mögötte vannak. A koncertműsor is, amivel Inotára készülök, rendhagyó felállásban jön létre: egy három fős formációban, két dobossal kiegészülve, akik a virtuális dobolás élményét adják vissza, és az Inotai hőerőmű lesz az első különleges helyszín, ahol ezt a produkciót bemutatjuk.

Léptél már fel korábban is rendhagyó térben? Milyen tapasztalataid vannak ezzel kapcsolatban?

Igen, szerencsére volt rá lehetőségem, nem is olyan régen, a vonós zenekarommal az iamyan Live Ensemble-lel léptünk fel a győri Öt Templom Fesztiválon egy katolikus templomban, egy 150 éves épületben. Az egész helyszínnek és akusztikának olyan varázsa volt, amelyet egy hagyományos klubban nem lehet elérni. Szóval ez egy kifejezetten jó élmény volt, és szeretnék a későbbiekben más templomokban is fellépni. A másik ilyen jellegű tapasztalatom pedig a Telekom Electronic Beats szervezésében megvalósuló live stream volt, ahol a gitárommal és a pedálokkal játszottam egy végtelen ambient session-t a naplementében egy hegytetőn. Hihetetlen extrém élmény volt, de ilyenkor érzem igazán, hogy ezt a zenét valóban arra a helyszínre írtam, és nem otthon vagy egy klubkoncerten kell hallgatni. Ott van a helye, ahogy a vonósoknak a templomban, az ambient zenének a hegytetőn, a *Láttam a jövőt meghalni* albumnak pedig Inotán, egy ipusztriális környezetben.

Történhet a folyamat fordítva is? Inspirálhat egy rendhagyó helyszín egy dalt vagy egy előadást?

Eleinte kifejezetten helyszínekre és felkérések mentén készítettem a műsoromat: volt, hogy egy erdőben, volt, hogy egy kávézóban vagy akár sziklaszírtan játszottam. Ezekre a helyszínekre külön projektek készültek, így minden koncert más és más volt.

Nem ez volt életem legpihentetőbb időszaka, de nagyon tetszett az a feladat, hogy nem csak úgy fejből írom a zenét, hanem adott egy helyszín, idő, napszak és az emberek, és úgy születik meg az alkotás. Mint régen, amikor a klasszikus zeneszerzők a király temetésére írtak egy darabot, sokkal irányítottabb és nehezebb feladat volt, de valahogy életszagúbb is. Azt látom, hogy a kreatitásomnak jót tesznek az ilyen projektek, és ma már több olyan formációval dolgozom, amelyek tudnak alkalmazkodni az ilyen kihívásokhoz. Az INOTA pedig egy olyan csodálatos együttállás, amikor a koncertműsoromon nem is kellett változtatni, mert tökéletesen reflektál a helyszínre.

Tehát teljes mértékben térspecifikusan készül az előadásotok, amit a fesztiválon láthat majd a közönség?

Igen, amivel kifejezetten az inotai helyszínre specializálódunk, az a vetített anyag lesz, mert az teljesen új lesz: egy intenzív fényshow fog debütálni a fesztiválon. Eddig saját magam készítettem a vizuális anyagokat, amelyben egy jó barátom, Bencsik Atos segített. Ezt visszük tovább, de zeneileg és fénytechnikailag fejlesztettünk rajta, mert a korábbi anyag nem volt még elég koncepciózus és koherens a zenével. Az új koncepcióban a már meglévő, régi és az új dolgokat szeretnénk összegyúrni. Egyébként az inotai helyszínnel is ugyanez az érzésem támad: a helyszínnek komoly történelme van, egy bizonyos funkcióra építették, kialakultak különböző életterek benne, és nekem nagyon szimpatikus ennek az utopisztikus furcsasága, hogy egy ilyen erős feladat- és munkaközpontú környezet megpróbál élettér is lenni. Sőt, egy kultúrtér, ahol mi is játszani fogunk, amely kvázi egy gyári, ipusztriális környezet, tehát szokatlan manapság. A vetített anyagban is az életet és az organikuságot próbáljuk összemosni az ipusztriális technológiai motívumokkal.

Szerinted miben rejlik egy olyan helyszín varázsa, mint az Inotai hőerőmű?

Ez nagyon érdekes, mert szerintem szimplán a hűtőtornyok monumentalitása, kis költői túlzással, azt a benyomást kelti a hétköznapi emberekben, mint egy gótikus templom látványa: hatalmas és egy konkrét célra épült. Nem egy irodaház, nem egy lakóház, hanem egy konkrét, ipari feladattal bíró épület, amely ezen funkcióján kívül semmi mást nem tud. Az ilyen épületek varázsa engem mindig ámulatba ejtett, ugyanakkor furcsa érzéseket is kelt, hogy milyen fontos lehetett ez a hely egykor, most pedig mégis használaton kívül áll, és mintha belefagyott volna az idő. Túl nagy és költséges lenne lebontani, ezért inkább úgy hagyták, ahogy van.

A mai világban, ahol az idő gyors múlása az egyik legkellemetlenebb élmény, amit megélhetünk, hiszen minden csak rövid ideig, impulzusszerűen van jelen az életünkben, egy ilyen időtlen épület tényleg ámulatba ejtő, mert megmutatja, hogy nemcsak napokban mérjük a dolgokat. Engem ez a költőiség vonz ebben a helyszínben.

MŰVÉSZET

TÖBB MINT 6 ÉVTIZEDET ÁTÖLELŐ ALKOTÓI TEVÉKENYSÉG 12 TEREMBE ZÁRVA

– A balatonfüredi Maurer Dóra kiállításról beszélgettünk a kurátorral, Zsikla Mónikával

Ha a magyarországi neoavantgárd művészetre gondolunk, Maurer Dóra neve biztosan felmerül, mint a generáció kiemelkedő művészeti alakja. A struktúra tematizálása című kiállítása sokrétű művészetének számos részletébe bepillantást enged és 2024. január 7-ig megtekinthető a balatonfüredi Vaszary Galériában. A részletekről a tárlat kurátorát, Zsikla Mónikát kérdeztük.

Elsőként, mesélnél nekünk arról, hogy milyen koncepció mentén épül fel a tárlat?

Maurer Dóra kiállítása a művész korai grafikai munkáiból, konceptuális fotóműveiből, filmjeiből és festményeiből mutat be egy sokrétű válogatást. A kiállítás tematikus fókuszát a művész életművének úgynevezett *hommage* (tisztelőadás) művei adják, a Vaszary-villa 12 kamaratermének bejárása során ezek köré rendezve tárulkozik fel Maurer Dóra több mint hat évtizedes alkotói tevékenységének technikai és mediális sokszínűsége. Az egyes termeken áthaladva a nézők az életmű alakulását meghatározó kérdésfelvetések mellett a művészettörténeti referenciák sokrétű játékaival, az időbeliség bemutatásának különböző lehetőségeivel, valamint a történetek és a narratív struktúrák vizualizációjának és (kor)relativitásának dilemmáival is találkozhatnak.

Maurer Dórát leginkább színes és geometrikus kompozícióiról ismerhetjük, de ahogy említetted, ezen a kiállításon több fotós és grafikai anyag is látható. Szerepel olyan mű a tárlaton, amelyet korábban még nem láthattunk, vagy amelyikhez egy különleges történet kapcsolódik?

Maurer Dóra munkássága elég feldolgozott és esetében egy gyakran reprezentált életműről van szó, ami persze azt is jelenti, hogy kevés, eddig teljesen ismeretlen dologgal lehet a közönséget meglepni.

Az életművel kapcsolatban egy ilyen nagy meglepetés volt, amikor 2017 második felében, egykori tanárom Révész Emese kurátori munkája mentén a Magyar Képzőművészeti Egyetem egy átfogó kiállítás és egy kapcsolódó tudományos katalógus keretei között bemutatta Maurer Dóra évtizedeket felölelő grafikai munkásságát. Ekkor olyan az életmű korai időszakában (1963–1969)

készült mimetikus jellegű, a szakirodalomban legtöbbször *szürnaturalista* jelzővel illetett, de Dóra által „pszichorealizmusnak” nevezett rézkarcok is előkerültek, amelyek jóval a konceptuális grafikák előtt készültek. Fantasztikus volt látni ezeket a korai munkákat.

A füredi kiállításon mindenképpen szerettem volna a rendezéssel érzékletesen bemutatni azt az utat, amit Dóra művészete bejár addig a „program” festészetig, amiről a hazai közönség a leginkább ismeri, ezért az egyes termekben láthatók korai ábrázoló grafikák, konceptuális grafikák, fotó művek és filmek is.

Dóra rendkívül szisztematikusan építkező életművében különleges műcsoportot alkotnak az ún. színmedencék, amelyek közül több Lucas Cranach *Az ifjúság kútja* című festményét parafrázeálja. Nagy álmom vált valóra azzal, hogy egy ilyen színmedencét sikerült megszereznünk a kiállításhoz.

Mit tudhatunk erről a színmedencéről?

A kiállításon szereplő színmedencéhez, ahogyan a többihez is, az a különleges történet fűződik, amelyet Dóra egyszer egy interjúban is megosztott. Ekkor a következőket mesélte a színmedencék műcsoporthoz kapcsolódóan: „Az idősebb Lucas Cranach *Ifjúság kútja* című képe sokáig kísértett, még az elmúlt öt-tíz évben is. Ennek közepén egy perspektivikusan festett nagy medence látható, amelyben hölgyek fürdőznek és visszaifjodnak, hozzák őket talicskán a férjeik. A férjek öregek maradnak, a menyecskéket meg a bokrokban már várják a fiatal legények és ott szerelmeskednek. Szóval ez a medence és az elképzelt színe – mert ezt is csak kis szürke reprodukcióból ismertem – volt az, ami engem nagyon megfogott” – emlékezett vissza Dóra egy Topor Tündével folytatott beszélgetésben (Topor Tünde: *Mindig tisztább formákkal dolgozik az ember, nem összemazatolva...*). Cranach művét nemcsak a témája tette enigmatikussá, hanem a kis szürke reprodukció szintelensége, a szín hiánya is, amit a művész először a képzeletével töltött ki, később pedig a monumentális színmedencék felületeivel, amelyek

a cranach-i architektúrát gondolják tovább a minimal art kontextusában.

A Vaszary Galériában az úgynevezett quasi-képek is feltűnnek majd. Mik ezek valójában?

Maurer Dóra alkotói gyakorlatának a '80-as évektől alap- és központi motívumává vált a rendszerábráinak felnagyított

részleteivel (töredékeivel) operáló és az *eltolódást*, mint jelenséget tematizáló *quasi-képek*ként jelölt műcsoport. Amint a cím is nyomatékosítja, a sorozat darabjai nem képek, hanem quasi-képek: a szemmel befoghatatlan, vizuálisan leképezhetetlen egész folyamatos mozgásban lévő részletei. Míg a legkorábbi quasi-képek az eltolódásra mint jelenségre fókuszáltak, addig az 1982-es ikonikus buchbergi térfestésprojekt már az alapmotívum térbeli

kiterjeszhetőségét, íves felületekre történő átültethetőségét vizsgálta. Valamint hasonlóképpen a színsávok sugallta térbeliséget vizsgálják Maurer olyan, a kiállításon is szereplő alkotásai, mint a *Profanidák* című 1984–1985-ös sorozat darabjai. Ennek a sorozatnak a képei olyan felülfestett fotók, amelyeknek emberalakjait mintegy körülölelik a színsávok.

Hogyan használta Maurer a matematikát (raszterrendszer) műveiben? Láthatunk olyan alkotásokat is a tárlaton, amelyben ez a különleges módszer megjelenik?

Az 1972-es évben Dóra a fotó médiuma mellett olyan fogalmakat is egyre hangsúlyosabban vizsgált, mint a *felcserélhetőség*, a *behelyettesíthetőség*, a *mennyiség*, az *egység*, valamint az akkoriban alkotott műveken jelentős szerephez jutottak *megszámálható* és a *megszámálhatatlan* minőségek. Az ekkoriban készült alkotásokon lényeges motívumává vált az úgynevezett *mágikus négyzet*, amely az 1972-től készülő *Mennyiség táblák* legfőbb előképe, rendezőelve és alapstruktúrája. A mennyiség táblákon megjelenő motívumok szisztematikusan eltolása, mozgatása vezette őt el azon *Rendszerábrákhoz*, amelyek a raszterre helyeztek, standardizált színű síkok és mezők szisztematikusan, lépésenkénti mozgatására, eltolására épülnek, a színek viszonyait, dinamikus korrelációit és interakcióit tematizálják, együttállások, kontrasztok és harmóniak összetett, sűrű rendszerét teremtve meg.

A kiállításon több mű is látható, amelyek a Dóra féle alapstruktúrával, az ún. egymáson elcsúsztatott „raszterrendszerrel” operálnak. Továbbá szintén fontos kurátori törekvés volt számomra, hogy a közönség is megértse azt az alap modulrendszerrel, amivel Dóra évtizedeken át dolgozott, ezért a kiállítóterben helyet kapott az az animáció is, amely nagyon szemléletesen mutatja be ezt a modulrendszerrel.

Az animációt 1997-ben Dóra együtt készítette egykori tanítványával Kapitány Andrással, akivel közösen is jegyzik a *Displacements* című munkát.

HAGYOMÁNYŐRZÉS

ÉLETTÖRTÉNETEKET KUTAT, ÁLLATOKAT TART ÉS MARATONT FUT

– Sümegei Elemér hegedűkészítő mesterrel beszélgettünk

Sümegei Elemér neve sokak számára a hegedűkészítő pályafutása miatt lehet ismerős, pedig az ultrafutók körében is nagy sikereket ért el, és gyerekkora óra Leonardo portrékat rajzol. Az utóbbi időben pedig a videókészítés területén próbálta ki magát, miközben saját gyökereit kutatta a Bakony szívében, Lókúton.

Veszprém ikonikus épületben, az Auer-házban található műhelyében találkoztunk a mesterrel, aki nemcsak egyedi stílusával és külsejével emelkedik ki tömegből, de akkor válik még érdekesebbé, amikor mesélni kezd. Az életéről, a Bakonyról, az őseiről, és arról, hogyan lett az, aki.

Őn és a családja is Bakonyból származik. Mesél nekünk a bakonyi kötődéséről?

Az őseim – a Schaffhauserek – üvegfúvók voltak, 1753-ban Spessart környékéről érkeztek a Bakonyba, Lókútra. Nem olyan régen készítettem egy DNS-tesztet, amiből kiderült, hogy hányféle ágon csatlakozom a Schaffhauser családhoz, az őseimhez, akik igazi svábok voltak. Talán innen ered az a precizitás, ami a hegedűkészítést is jellemezi, de tulajdonképpen az egész életemet átszövi a hovatartozás érzése, amit kiemelten fontosnak tartok.

Mit jelent Önnek ez a település?

Lókúton élek, a lókúti temetőben vannak eltemetve a szépszüleim, az úkszüleim, a dédszüleim, a nagyszüleim és a szüleim is. A mai napig ebben az ötszáz lelkes, apró településen lakom: dimbes-dombos gyönyörű táj, magasan, csaknem a Bakony tetején. Amikor hajnalban felkelek, és öt óra körül kimegyek az erdőbe, még szinte sötét van, és látni lehet megcsillanni a Balatont a hajnali fényben. Ilyenkor mindig az jut eszembe, hogy már a nagyapám, a dédnagyapám, sőt az üknagyapám is innen nézte a Balatont. Szinte ugyanezt a tájat látták. Ezért sokszor kiülök oda hajnalban, és azon gondolkodom, hogy az őseim is itt éltek, ezt a földet művelték, és nem költöztek el innen. Ahogy én sem tettem.

Mit gondolsz, mi volt az oka ennek?

Azt gondolom, hogy azon a helyen találhatsz igazán önmagadra, ahol úgy érzed, hogy egyedül maradtál. Szerintem sokféleképpen tud önmagára találni az ember, valójában mindenki ezt keresi és kutatja. Én többek

között az állattartásban találtam meg magam, amit a nagyszüleimtől tanultam. Ma sokan azért gondolják, hogy jó dolog az állattartás, mert ezt látják az interneten. Én személyesen tapasztalhattam meg, mert a nagyszüleimnek tehenei és lovai voltak, az önellátásra törekedtek. Éltek az életüket, állatokat tartottak, mezőgazdaságban dolgoztak és kézművesek voltak. Ők építették fel a házukat, ők készítettek el a háztartási eszközeiket, de a hétköznapi tevékenységeken túl a nagypapám például: lovat is patkolt, tényleg szinte mindenezt értett. Igazi ezermester volt.

A hegedűkészítés iránti vonzalma is tőle származik?

Ha visszanezém a szakmában eltöltöttem évtizedeket, a nagypapám alakja mindig kitűnik a történetben, mert az ő egyénisége, késztetése és sugallata jelentette nekem azt, hogy a hegedűkészítés útján elinduljak. Volt egy asztalosműhelye, és legkisebb unokaként rengeteg időt töltöttem ott vele: megmutatta a szerszámok használatát, illetve olyan fogásokat és trükköket, amelyekkel a mai generáció csak technika órán találkozhat. A nagypapám tudtán kívül fantasztikus pedagógus vénával volt megáldva, hihetetlenül kreatív volt, és én

kisgyerekként mindig felnéztem rá, mert mindent meg tudott oldani. Szinte most is látom magam előtt, ahogy bementem a műhelybe, a forgáccsal játszottam, és a nagypapám szeget és kalapácsot adott a kezembe. Láttam, hogyan rajzolt egy deszkára, majd fűrészelt és faragta ki, hogy fakanalat készítsen a nagynyámnak.

A zene iránti érdeklődése is a nagyszüleihez kötődik?

A nagyszüleim sekrestyések, azaz templomszolgák voltak, a nagynyám nagyon szeretett énekelni, és mindig dalokat tanított nekem. Egyszer kaptam egy kisméretű Weltmeister tangóharmonikát, és óvodásként a lókúti óvodában zenéltem a gyerekeknek. Persze amikor baja lett a harmonikának, azt is a nagypapám javította meg.

Ha jól tudom, a rajz is viszonylag korán fontos szerepet kapott az életében.

A rajzolás élménye végig velem volt, nagyon szerettem képeket másolni. Ha az ember rájön, hogy tehetsége van hozzá, akkor ez a tudás fejleszhető, és boldogsággal töltött el, hogy képes voltam lerajzolni azokat a tárgyakat, amiket láttam magam előtt, vagy a fejemben.

Ma már szoftverek segítenek abban hogy 3D-ben megtervezzünk, sőt akár kinyomtassunk egy tárgyat. De nekem akkoriban az jelentette az örömet, hogy egy deszkára rárajzoltam egy ember alakot, körbefűrészelttem, és amit nem tudtam kifaragni, azt megfestettem rajta. Játékokat készítettem magamnak, és a hegedűkészítés alapja is így született meg: például az, hogyan lehet egy hegedűcsírát kifaragni.

Mikor készítette el az első hangszerét? Mi volt az pontosan?

16 éves koromban készítettem el az első hangszeremet, ami egy Gibson/ Chet Atkins gitár volt. Egy könyv alapján készült, de akkor még igazán jó szakkönyvekhez is nehezen jutottam hozzá. Nagyon érdekes így utólag visszatekinteni, hogy

az ember a nulláról elindulva el tud készíteni magának egy hangszert, aztán megszólaltatja, sőt, megtanul játszani rajta. Az volt a teljes beteljesedés. De milyen érdekes az is, hogy én ugyan hegedűket és csellókat készítek, de nem játszom rajtuk. Az első hegedűmet 1995-ben készítettem el. Azt, hogy miért pont hegedűvel kezdtem el főként foglalkozni, nem tudom megmondani, de talán minden benne van abban, amiket eddig említettem. A nagynyám éneke, öröme, bánata, bújja, és a nagypapám tudása, az a rengeteg dolog, amiben jeleskedett, és amiket így örökölt kaptam.

Ha már szóba jött az örökség, Ön Sümegiként született, de a fia, Sámuel felvette a régi, Schaffhauser családnevet. Hogyan fogadta ezt a döntését?

Érdekes érzés, hogy sokszor tudat alatt neveljük a következő generációt. Az apám 24 éves korában magyarosította a nevét Sümegire, én már ezt örököltem. De úgy tűnik, hogy Samu fiamban annyira életre kelt az általam hozott sváb identitás, hogy amikor 18 éves korában leérettségizett, elém állt azzal, hogy szeretné felvenni a régi családnevünket. Örültem neki, és úgy látom, hogy be is jött neki a névváltoztatás, mert 24

évesen, kicsit több mint két év alatt felépített egy sikeres startupt, amivel nemrég egy nemzetközi dizájn díjat is megnyertek. A másik két gyerekünk, Benedek és Imola is ugyanebben a startupban dolgoznak.

Mindhárom gyermeke grafikus lett? Úgy tűnik, hogy ők is örökölték a rajz iránti érdeklődést és tehetséget.

Azt gondolom, az emberek mentalitása akkor jön ki igazán, amikor rajzolnak, vagy például: társasjáték közben. Amikor kicsik voltak, és hétfévente leültem rajzolni, ők is odajöttek, és rajzolni kezdtek. Mindegyik máshogy, de tökéletesen kijött a személyiségük, és már akkor látszott, hogy milyen grafikus válik majd belőlük. Nagyon büszke vagyok rájuk.

Hegedűkészítő mesterként van olyan munkája, amelyre a legbüszkébb?

Ha szerencsém van, a hangszereket, amiket készítek, többszáz év múlva is előveszik majd a tokból, az akkori ember nézegeti és használja majd. De alapvetően mindig

az aktuális hangszerre vagyok a legbüszkébb, amivel éppen foglalkozom. Nemrégiben például egy 1865-ben, Nemessányi Sámuel által készített hegedű hiteles másolatát kellett elkészítenünk egy verseny során. Nagyon szerettem ezt a néhány hónapon át tartó alkotási folyamatot, jó érzés visszaemlékezni rá. Kicsit olyan volt, mint amikor Leonardo rajzokat készítek, amit azért kedvelek annyira, mert amikor átmásolom a művész vázlatrajzait egy papírra grafittal, akkor én is kicsit a mesterrel, egy egészen más tudatállapotban lehetek. Pontosan ezt éreztem a Nemessányi-hegedű másolatának készítése közben is.

Ön szerint mitől igazán különleges a hegedűkészítő szakma?

A hegedű nem egy dísz tárgy, hanem egy használati tárgy, ami a zenész társává válik, hiszen ha egy zenészt a megfelelő hangszerrel hozza össze a Jóisten, akkor egy örök szerelem születik. Olyan ez, mint a párválasztás. Nagyon megtisztelő érzés, ha egy zenész elhozza hozzám a hangszerét, hogy

az adott problémát oldjam meg, és úgy kérnek segítséget, mint amikor egy beteg az orvosához fordul.

Ez egy igazi bizalmi kapcsolat.

Bizony, ez abszolút bizalmi dolog. Látom, ahogy a zenészek bejönnek a műhelybe, leteszik a tokot, nagyon óvatosan kinyitják, és kiemelik a hegedűt a tokból. Szerintem nagyon érdekes, hogy milyen kapcsolat alakul ki a zenész és a hangszere között. Egy tárgyról beszélünk, de nem akármilyen tárgyról: benne van a hegedűkészítő verejtéke, tudása, mindaz a sok év, amit ő is megélt. Benne van minden a fában, az élő anyagban, ami páratartalomra, hőmérsékletre hihetetlenül érzékeny. Benne van az a szellemi termék, a zeneszerző gondolatai, a művészi kéz finom mozdulatai, a művészi attitűd, ahogy kilép a pódiumra, és ott van az a több ezer ember, akinek a hangszere és a zenén keresztül átad valamit. Egy-egy előadás során a konferanszié felkonferálja a művészt, a nézők tapsolnak, viszont magáról a hegedűkészítőről illetve a hangszerről, nem tudunk meg semmi információt.

Ebből az elképzelésből született meg a Hegedűkészítők Nemzetközi Találkozójának az ötlete?

Igen, 2023-ban már második alkalommal szerveztük meg ezt a rendezvényt, így a VEB2023 EKF-év kapcsán nemcsak Veszprém városát, hanem a hegedűkészítőket is ünnepeltük, ráadásul egy csodálatos helyszínen, az Érseki Palotában. Több mint 30 hegedűkészítő mester érkezett a zene városába, de vonókészítőket és természetesen zenészeket is hívtunk. Nagy érdeklődés övezte az eseményt, amit nekem szervezőként külön öröm volt átélni. Kiállítás, hegedűhangzási verseny, szakmai konferenciák, koncertek és mindez az Érseki Palota Dísztermében. És ami igazán meghatározó és megtisztelő, hogy a Magyar Hangszerész Szövetség "A MAGYAR HEGEDŰKÉSZÍTÉSÉRT" díjjal tüntetett ki.

Minden munkafázisnak vannak olyan részei, amelyek kifejezetten kedvesek az alkotó számára. Önnek melyek ezek a szakaszok a hegedűkészítés során?

A hegedűkészítés kapcsán sokszor heteket, vagy akár hónapokat átívelő szakaszokról beszélhetünk, de természetesen nekem is vannak olyanok, amelyekben kifejezetten jól érzem magam. Ilyen megrajzolni, majd kifaragni a csigát, előkészíteni lakkozáshoz a felületet, ami egy nagyon finom művelet. A kávérendszer kialakítása, összeépítése, vagy a végső munkafázis: a húrozás. Általában több hullámban tör rám az érzés, az alkotás öröme, amit Csíkszentmihályi Mihály flow élményként emleget. Csak én nem egy festményt akasztok fel az alkotás végén a falra, hanem hangolom a hangszert, ami szintén egy fantasztikus folyamat.

Hegedűket készít, rajzol, és újabban kisfilmek készítésével is foglalkozik a lókúti sváb emberek élettörténetével kapcsolatban. Egy újabb szenvedély van kialakulóban?

Igen, szeretem ezeket a filmeket elkészíteni, riportokat felvenni, képet, zenét vágni hozzá. Sok embernek nem csak egy audió élményt nyújtanak, úgy gondolom: segítenek feldolgozni a megtörtént eseményeket, nekem, az alanyak

és a nézőnek egyaránt. Lókútról 1948-ban telepítették ki a svábokat, családokat szakítottak szét, később néhányan visszaszöktek a településre, padlásokon, istállóknban, pajtákban bujkálva vártak egy szebb jövőt. Vagy még korábban sokan elvándoroltak Amerikába egy jobb élet reményében. Viszont sosem tudták feldolgozni az átélteket, mert nem igazán volt kinek elmesélni azokat. A nagyapám sok évnyi hadifogság után tért haza, és megfelelő szakember híján csak a nagyanyámmal tudta megbeszélni, hogy mi történt vele a távollétében. Ezeknek a traumatizált embereknek a leszármazottai is traumatizáltak sajnos, ezt kapták úgymond örökül.

Ezért kezdett el a helyi emberekkel az élettörténetükről beszélgetni, majd rövidfilmeket készíteni róluk?

Nagyon szeretek a helyi idős emberekkel beszélgetni, de a dolog érdekessége, hogy én jóval korábban, 25 évvel ezelőtt kezdtem el fotózni a lókúti néniket és bácsikat, akiknek az arcán minden barázdában benne van a gyermekkori öröm, de a háború és kitelepítés fájdalma is, szóval az egész életüket látni lehet a tekintetükben.

Viszont senki sem kérdezte őket arról, hogy ezeket a szörnyű helyzeteket miként lehetett túlélni. Elkezdtem portré fotókat készíteni ezekről az emberekről, amelyek kicsit több, mint egy éve kerültek újra a kezembe. Sajnos ezek az emberek már nincsenek velük, de úgy gondoltam, hogy ha most filmre veszem a jelenkor embereinek történetét, akkor majd tíz év múlva is újra velünk lesznek. Így született meg a Vo'szokszt videóok ötlete, amelynek jelentése, „mit mondasz”? Ez a kérdés gyakran hangzott el Lókúton, mint fontos beszélgetések elindítója, ezért is erre a címre esett a választás.

Milyen visszajelzéseket kapott a videókkal kapcsolatban?

Nemrégiben egy Németországban dolgozó sebész jelezte, hogy nem gondolta volna, hogy valaha a nagymamáját egyszer még a Youtube csatornán látja vissza. Több, mint harminckétezen látták ezt a kisfilmet, úgy tűnik, hogy a felhasználókat, valahol mégis megérintik az emberi élettörténetek.

BAKONY

EGY SÖRBEN ÚJJÁÉLEDŐ SZERZETESI HAGYOMÁNY

„*Vidit et gustavit, quia bona esset*” – ez a latin bejegyzés egy 1735-ben kelt okiratban szerepel, amit a mai napig a zirci apátság levéltárában őriznek. Bár a papír, amire felírták már megkopott, a jelentése nem is lehetne aktuálisabb manapság. Marton Bernát atyával, a zirci apátság perjelével persze nem csak latin nyelvleckéket vettünk, a Dallas-t is megjárt ciszterci szerzetes sok minden más mellett a zirci apátsági sör készítésének kulisszatitkaiba is bevezetett.

Marton Bernát atya élettörténetéből korántsem az a kép köszön vissza, amit a közhiedelem a keresztény szerzetesekhez társít. Nem magába révedve néz a föld felé állandóan, de nem is emeli a tekintetét mindig az ég felé. „Én inkább nyitott szemmel járok a világban” – vallja magáról a 81 éves szerzetes, aki idestova 60 éve tett fogadalmat, hogy életét a ciszterci rend szabályai szerint, szerzetesként, Isten szolgálatában fogja leélni.

csupán a véletlen keze van, Bernát atya már hosszú évek óta szeretett volna hazajönni Magyarországra Dallasból. Először 25 évvel ezelőtt kérelmezte, akkor viszont rábíztak egy érettségiző osztályt, majd még egyet, így telt el újabb 16 év, amikor már a dallasi rendfőnök kérte meg arra, hogy repüljön haza és segítsen Zircen, valamit szerte Magyarországon a ciszterci iskolák és intézmények felvirágoztatásában.

Tette mindezt az Egyesült Államokban, Dallasban, ahová alig 17 évesen, egyedül utazott ki, mielőtt saját bevallása szerint az isteni gondviselésnek köszönhetően szerencsésen megfordult Franciaországban, Spanyolországban és Svájcban is. Életének nagy részét viszont mégis a tengerentúlon, Texas állam egyik legnagyobb városában töltötte, ahol a ciszterci rend tagjaként tanított iskolában, mellette szenedélyes távfutó volt, de a Dallas Cowboys football-csapat lelki vezetője is volt egy időben. Mi most mégis Zircen találkoztunk vele, az apátság épületében egy csendes szobában, pontosabban egy olyan szárnyban, aminek a túloldalán a zirci apátsági sörfőzde üzemelt azokban a percekben is éppen.

Ez utóbbira még visszatérünk, viszont előtte Bernát atya hosszasan elmesélte olykor kalandos élettörténetét, aminek jelenlegi állomása Zircre vezette őt. Persze ebben nem

A segítség el is kellett, hiszen valaha 250-en is voltak a ciszterciek Magyarországon, ma viszont csupán 12-en maradtak. Ebben a rombolásban a szocialista évtizedeknek volt a legnagyobb szerepe, meséli Bernát atya, aki rögtön el is mélyedt a ciszterci rend történetében.

„A ciszterci rend alapjaiban a bencés rendből származik, amit még a 6. században Szent Benedek alapított meg. Évszázadokkal később egy reformot követően alakultak meg a ciszterciek, majd ismét eltelt jó pár száz év és létrejött még egy reform-ág, a trappisták. Ők egy rendkívül szigorú szabályrendszert követtek, viszont tudni kell róluk, hogy a mai Belgium területén nagyon jól értettek a sörfőzéshez.”

Ezen a ponton kezd összekapcsolódnia a szeretetesség a sörfőzéssel, de Bernát atya történeteiből hamar kiderül, hogy a zirci sörfőzés megalapozása sokkal inkább a németekhez kapcsolódik.

„A török dúlás után minden elpusztult Zircen és először a Sziléziából betelepített német ajkúak tudtak ismét életet lehelni ebbe a térségbe. Jöttek velük szerzetesek is, akik magukkal hozták a sörfőzés tradícióját. Ekkor készült el az első zirci sör az apátságon belül. 1735-öt írtunk.”

Ugyanaz a dátum, ami a levéltári iratban szerepel. „Vidit et gustavit, quia bona esset.” Bernát atya pedig gyorsan le is fordítja a latin szavakat, azaz: „Megkóstolván látta, hogy az jó.”

Tehát már a legelső zirci sör is elnyerte a korabeli emberek tetszését, azt pedig újabb hordók, azokból pedig korsók követték az apátság területén belül működő főzdeben. A városban néhány elnevezés még ma is őrzi azoknak az időknek az emlékét, például az apátság melletti tó Seres-tó névre hallgat, utalva arra, hogy egykor ebben a vízben hűtötték le a folyékony kenyeret.

Az évek múlása és főleg a történelmi viszontagságok, a Habsburg-uralom, majd a kommunista rendszer ellehetetlenítette a ciszterciek működését, ezzel pedig a sörfőzés is berekedt Zircen hosszú évtizedekre.

Egészen az ezredforduló utánig, 2015-ig kellett várni ahhoz, hogy ismét feléledjen ez a hagyomány. Az akkori apát döntött úgy, hogy az elődök példáját követve ismét készülni fog sör az apátság falain belül. Bernát atya gyorsan hozzátesszi, ez nem csak a nevében apátsági sör, hiszen Zircen valóban a kolostor falain belül, az egyik alagsori épületrészben főzik a 10-féle sörüket.

Köztük klasszikus világos sört, félbarnát, búzát, feketét, tripple-t, vagy éppen az egyik közönségkedvencet, a levendulás sört. Bernát atya olyan lelkesedéssel meséli a sörfőzés folyamatát, mintha mindig is ezt csinálta volna, holott saját elmondása szerint, ha pár éve valaki azt mondja, ő egyszer egy sörfőzdéért fog felelni, nem nagyon hitte volna el és ma is, túl a nyolcadik X-en, még mindig sokat tanul új dolgokról.

Többek közt a sörfőzésről is, aminek az alapja a jó minőségű víz, ez Zircen adott. A sör többi összetevőjéhez viszont már gondos válogatásra van szükség, ők például többször Belgiumból rendelik az alapanyagokat, amiket aztán a sörfőző mesterek változtatnak a jól ismert hűsítő alkoholos itallá.

„Az a szép a sörfőzésben, hogy nincs két egyforma sör. Mindegyiknek más a zamata, más az aromája, ki lehet ismerni a saját karakterüket. Pont, mint egy parfüm illatát” – vallja Bernát atya, aki hozzátesszi, a sörfőzéshez olyan emberi tulajdonságokra van leginkább szükség, mint a türelem, a kísérletezés, és az az erény, ha nem sikerül az egyik főzés, ne csüggedjünk, próbáljuk meg újra.

Ráadásul a sörfőzés egy közösségi élmény is az apátságon belül. Amikor készül egy új főzés, a nyitott ablakoknál pontosan lehet érezni, hogy melyik fázisában van az ital a besűrűdő illatokon keresztül. Ez még azokat is lecsalogatja a sörfőzőbe, akik egyébként nem rajonganak a sörért, meséli a szerzetes.

Jelenleg 16 darab 2000 literes tartályban készülnek a zirci sörök, évente körülbelül 100 ezer liternyi, amelyek közül az idei évben ismét napvilágot lát egy-egy új termék. Az egyik ilyen, ami találkozásunkkor készült el éppen ráadásul különösen zamatosra sikeredett Bernát atya szerint. Mint mondta, „megkóstoltam és láttam, hogy ez jó.” Ez a termék hamarosan még nagyobb figyelem központjába kerül majd és elindul a saját útján a sörkedvelők örömeire, de erről egy másik történet fog szólni.

Bernát atya addig is gondosan felügyeli a zirci sörfőzést, hűen Szent Benedek reguláihoz, jó példákkal előállva, mértékletesen és vidáman az életben.

MÚLT ÉS JÖVŐ

„HA NINCS ÁLOM, AKKOR ESÉLYÜNK SINCS ARRA, HOGY EGY VÁGYOTT IRÁNYBA TARTSON A JÖVŐNK”

– A Madách 200 Gondolat Fesztivál apropóján Somlai-Fischer Ádámot kérdeztük

Az október 25-én induló Madách 200 Gondolat Fesztivál ideje alatt olyan gazdasági, társadalmi, pszichológiai, filozófia és ökológiai témák kerülnek fókuszba, amelyeknek mind közös kiindulópontjuk van: Madách Imre egyik legfontosabb műve, Az ember tragédiája. A fesztivál programjának kérdésfeltevései között megjelenik például a bizalom, mint az emberi kapcsolódások egyik legfontosabb kötőszöve, a mesterséges intelligencia napjainkban elfoglalt szerepe, és még az álmok és az álmodozás fontosságára is fény derül. Utóbbiakról Somlai-Fischer Ádám médiaművész, építész, a Prezi társalapítóját kérdeztük, akivel több beszélgetésben is találkozhatunk az esemény alatt.

Ön szerint hogyan alakítja át a művészeteket és a kreatív ipart a mesterséges intelligencia egyre nagyobb térhódítása? Mit nyerhetünk vele?

A mesterséges intelligencia két zászlóshajója, a nagy nyelvi modellek, és a diffúziós képmoდეlek hirtelen mindenkit megleptek. Fejlődésük hihetetlen sebességtől én is picit úgy éreztem egy éve, hogy minden fel fog borulni körülöttünk. Mindez mára átalakult egy olyan élménnyé, mintha 4-5 asszisztens dolgozna nekem, bármit is csinállok. Azt hiszem, MI nélkül nem sikerült volna a Gondolat Fesztiválra felkészülnöm egy installációval (Weiner Zsuzsával), egy eredeti vizualizációkkal színezett jazz koncerttel (Bögöthy Ádámmal), és elvállalni három beszélgetést is.

Vajon miért lehetséges az, hogy az AI inkább vált ki ellenséges és negatív gondolatokat az emberek többségében? Hogyan lehet(ne) ezeket az előítéleteket átalakítani és hol tartunk jelenleg ebben a folyamatban?

Én úgy emlékszem, a digitális eszközök megjelenése is ilyen reakciót váltott ki sok évvel ezelőtt, nekünk építészkaron kötelező volt csőtollal rajzolni műszaki rajzokat. Sőt, régen a mobiltelefont Bunkófonnak hívtuk, annyira elfogadhatatlan volt látni, hogy valaki mások előtt telefonál.

Részben ezek a normáink a technológiákkal, amelyekkel együtt fejlődünk, alakulunk, és mint egy ikercsillag húzzuk egymást egy jövőbe, néha az ember, néha a technológia.

És ezzel együtt, van ok a félelemre. Sok munkakör meg fog szűnni. a híres történész, író Yuval Noah Harari már a „useless class”-ról beszél, és a rengeteg konfliktusról amihez ez vezet majd. Ha belegondolunk, hogy a XX. század mennyi konfliktusa származott a frissen kialakult munkásosztály szerepének a megtalálásáról, hát nem könnyű vakon bízni abban, hogy minden rendben lesz.

És én mégis inkább bíznék. Kitalálnám, hogyan lesz rendben minden, hiszen ezek az eszközök hihetetlen hatékonyak az agyunk számára felfoghatatlan komplexitású problémák kezelésében, mint például a fizikai valóság megértése a fáról leeső almán túl. Ez a komplex megértés már kelleni fog a fúziós energiához.

A fesztiválon többek között egy olyan beszélgetésben is részt vesz majd, ahol az álmok szerepéről is szó lesz. Az ön életében milyen szerepet töltenek be az álmok?

Számomra nagyon fontosak az álmok. Konceptuálisan is, mármint a közös álmaink, amik felé építjük a jövőnket. Nem mindig sikerül, de ha nincs álom, akkor esélyünk sincs arra, hogy egy vágyott irányba tartson a jövőnk.

Bár tapasztalatom van ezek mindegyikében, a felkészülésben sokat segítenek ezek az eszközök.

Tehát itt tartunk ma. Egy kreatív alkotó, művész, sokkal több mindent meg tud csinálni – bár talán ez csak a látszat, mert e mesterséges asszisztensek munkáján túl nekem még kell értenem mit és miért csinálunk, mit és miért gondolok valamiről, és ez egy eléggé tapintható határ, de egy fontos pont is – ami marad az az alkotó szándéka.

Talán amit nyerünk, hogy végül az alkotói szándék meg tud jelenni színesebb, sokoldalúbb környezetből, mert hihetetlenül lecsökken annak a költsége, hogy létrehozzunk dolgokat.

Illetve, én használom is az álmaimat. Nagyon gyakran a projekt, amin dolgozom, bekúszik az álmaimba, és elég jó ötletek szoktak megjelenni. Aztán reggel, mielőtt elfelejttem, gyorsan le szoktam írni őket. Általában a harmada tényleg jó.

A Madách 200 Gondolat Fesztiválon látható majd egy installáció, ami A mindent látó gép nevet viseli. Mit lehet erről tudni (inspirációk, hogyan és miért jött létre) és hogyan kapcsolódik a fesztivál témájához?

A Gondolat fesztiválra Weiner Zsuzsa matematikussal egy interaktív interpretációt készítettünk erre a már korábban, sokak által elképzelt gondolatra – ezek közül az egyik legismertebb Jorge Luis Borges novellája a „Bábeli könyvtár” („La biblioteca de Babel”). Ebben a novellában egy hatalmas könyvtárat ír le, melyben minden lehetséges 410 oldalas könyv megtalálható, bennük minden gondolat, ami valaha eszünkbe juthat, minden történet,

amit valaha elmesélhetünk, de ezen felül olyan könyvek is vannak, amelyekben nincs értelme a szövegnek, csak véletlenszerűen sorakoznak a karakterek.

Installációnkban lehetővé tesszük, hogy utazni tudjunk az összes 128 x 72 pixeles, 1000 színű palettából építkező kép között. A gépet egy piros gömmbel lehet irányítani ezen végtelennek tűnő, de igazából véges és számítható idővonalon. Amit ha jó helyre tekerünk, láthatjuk születésünk vagy halálunk napját, egy szupernova keletkezését, vagy a szöszöt ami éppen holnap fog az ablak előtt elszállni. Bár ezek a képek pár percnyi görgetésnyire vannak, a felfoghatatlan mennyiségű zaj között lehetetlen megtalálni őket.

Mi köze a Gondolat fesztiválhoz egy gépnek, ami megmutatja, milyen elképzeltetlennül ritka az információ a zajban, a gondolat az úrban? Remélem ezt a látogatók gondolják majd ki maguknak :)

KÖZÖSSÉG

MINIPÁLYÁZAT: KIS KÖZÖSSÉGEK NAGY LEHETŐSÉGE

– A PART LAB csapatával beszélgettünk

2022 végén indult útjára az EKF Programon belül a Minipályázatos kezdeményezés. Bár a közösségi döntéshozás nem teljesen fehér holló a hazai településfejlesztésben, pályázati zsűrizéshez még nem használta senki. Az újító forma kidolgozásában Lukácsházi Gergely szociológus és Bogáti Réka jogász – vagyis a Part Lab csapata – voltak a programgazdák segítségére. Az utolsó Minipályázatos forduló után velük beszélgettünk.

Hogyan kerültek kapcsolatba a Veszprém-Balaton Régió Kultúrájáért Közalapítvánnyal és a közösségi döntéshozással?

A Jutasi úti lakótelep konkrét beruházásai kapcsán moderáltunk egy klasszikus közösségi tervezési folyamatot, még 2021-ben. A sikeres munka után újra bizalmat szavaztak nekünk, így érkezett meg a minipályázatokkal kapcsolatos felkérés.

Hogyan alakult ki a minipályázatos döntéshozatal formája?

A tervezés rengeteg beszélgetéssel, egyeztetéssel kezdődött, az volt a cél, hogy a folyamat maga is tükrözze a pályázat és a pályázató értékeit: közösségépítés, összefogás, helyben maradó eredmények, bevonás, egyszerűség.

A szabályokat ezzel párhuzamosan találtuk ki és folyamatosan csiszoltuk, finomítottuk. Volt egy nagyon izgalmas főpróbánk is, ahol az első körös pályázatokon teszteltük és persze pontosítottunk a döntési folyamatot. És minden forduló után kértünk visszajelzést a zsűritagoktól, az ő javaslataikat, észrevételeiket is figyelembe vettük a következő ciklusban.

Kik jelentkezhetnek zsűritagnak?

Az EKF-régióhoz csatlakozott 116 település bármelyik lakója jelentkezhetett, ha az adott fordulóban nem nyújtott be pályázatot. A kiválasztással törekedtünk minél színesebb, a régiót demográfiai és kulturális szempontból is reprezentáló testületet összeállítani.

Miért van külön régiós és veszprémi zsűri?

Ez egy nagyon jó kérdés. Számunkra ez eleve „adott” volt. A Közalapítvány, illetve az EKF Programban dolgozó kollégák döntöttek úgy, hogy kezeljük külön ezt a két területet. Vannak pro és kontra érvek is természetesen. Veszprémből összességében nyilván több pályázat érkezik be egy-egy fordulóban, mint az egyéb településekről egyesével.

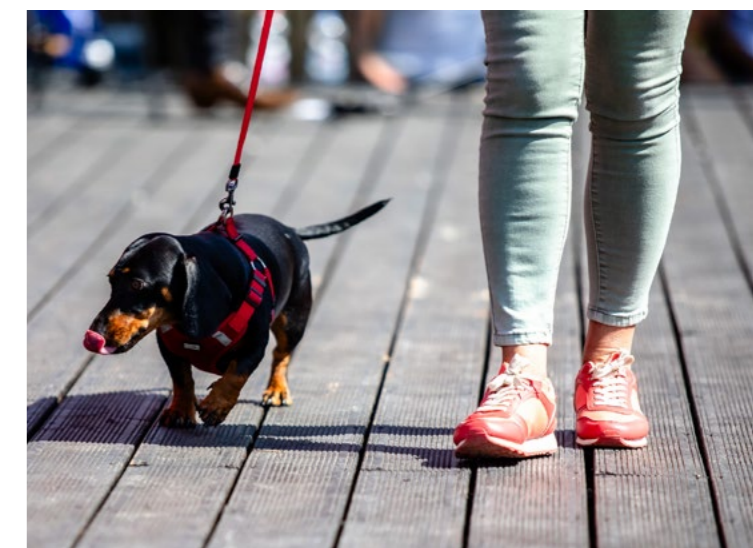
A vármegyeszékhely nagyságából, funkcióiból következően ezek teljesen más jellegűek is, mint a régiós versenytársak. A kisebb közösségek pályázatait sokkal közvetlenebbül reagálnak a helyi igényekre, míg a veszprémi pályázatok jellemzően speciális célcsoportoknak szólnak

Hogy zajlik a döntési folyamat?

Alapvetően mindegyik zsűrizés egy nagy élmény. Az alapszituáció, hogy ismeretlen emberek leülnek, vitát generálnak közöttük, s nem tudjuk, hogy ennek mi lesz az eredménye. Tulajdonképpen a coachingban és a társasjátékokban használt technikákat alkalmazzuk, vagyis olyan helyzeteket generálunk, ahol a döntéshozóknak muszáj értékeket választaniuk, együttműködniük és aztán dönteniük. A kulcselem a beszélgetés. A résztvevők vitatkoznak, győzködik egymást, érvelnek egy-egy pályázati ötlet mellett vagy ellen, és a személyes döntések mellett csoport döntéseket is hoznak.

Mire emlékeztek vissza a legszívesebben?

Az eddig lezajlott hét zsűrizés alapján elmondható, hogy mindegyik zsűritag „tök jó fej”. A kezdeti izgalom, a kis bizonytalanság végül egy nagy közös elégedettséggé, örömmé változik. A semmiből kialakuló csapatszellemet mindig nagyon jó megtapasztalni.

ZENÉLŐ RÉGIÓ

A ZENE VÁROSA AZ EKF-ÉVBEN

– A tapasztalatokról Isola Annával, a Hangvető nemzetközi projektanácsadójával beszélgettünk

Veszprém nemcsak a 2023-as Európa Kulturális Fővárosa cím büszke birtokosa, de 2019 óta az UNESCO Zene Városa címet is viseli. Nem véletlen, hiszen a városban a zene összes létező formájával találkozhatunk, hiszen a város számtalan koncertnek és zenei rendezvénynek ad otthont, és a zenei oktatásra is kiemelt figyelmet fordít. Az elmúlt év tapasztalatairól Isola Annát, a Hangvető nemzetközi projektanácsadóját kérdeztük.

A Hangvető több szálon kötődik Veszprémhez, hogyan éltétek meg az elmúlt évet?

A Hangvető sok éve működik együtt Veszprém városával. Ott voltunk az EKF és az UNESCO Zene Városa koncepció megalkotásánál, és a pályázatok megírásánál is.

Csodálatos volt végigkövetni ezt a folyamatot. Mint Hangvető, hiszünk benne, hogy a zene kulcs lehet egy közösség, egy város fejlesztéséhez és most ennek gyakorlati megvalósítását követhetjük végig. Az elmúlt egy évben büszke partnerei voltunk Veszprém városának. A Hangjáték közösségi programjain, az InterUrbán 151 programján és a kedves Vöröstói Játékfesztiválon át, az év egyik legkiemeltebb eseményéig, a BALKAN:MOST Fesztiválig a város új arcát ismerhettük meg és új színeket is varázsoltunk a palettájára.

Van olyan, amit kiemelnél, amire a legbüszkébbek vagytok?

Ha ki kell emelni, akkor a BALKAN:MOST Fesztivált említenénk elsőként. Ha mondhatjuk, teltház volt

a fesztivál: Veszprém belvárosában 3 napon át özönlöttek a zeneszeretők és a szakemberek. A mottó: „Balkán, ahogy még nem hallottad” 37 fellépővel, 3 napon keresztül, több mint 7000 látogató részvételével zajló zeneünnepen vált valósággá. A zenei és szakmai program, a WOMEX-szel együttműködésben, a Kreatív Európa Program által támogatott MOST projektünk ünnepi összegzése volt. A négyéves projekt vezetését 2019-ben nyerte el a Hangvető, és célja a balkáni zeneipar erősítése, a balkáni és Európa többi része közötti kapcsolat kiépítése. A BALKAN:MOST összehozta és bővítette ezt az Európa határain átívelő szakmai közösséget, ami a négyéves projekt során kiépült. Büszkék vagyunk rá, hogy mind a veszprémi közönségből és mind a szakmából csupa áradó visszajelzést kaptunk.

Mi volt a fő célkitűzések a programok során?

A Hangjáték projektünk célkitűzése az volt, hogy minél többen zenéljenek Veszprém-ben, hogy az UNESCO Zene Városa címhez méltán ez a város legyen az, ahol a legtöbb zenélnek aktívan a mindennapjaikban. A Hangjáték eseményein – a rendszeres örömdobolásoktól

kezdve, az óvodai Kokas zenei foglalkozásokon át, egészen a Gyárkertés CityRocks eseményig – közel hétezeren vettek részt és zenéltek velünk. Erre a számra mindenképpen büszke lehet a város is, nem csak a Hangjáték! Az is mindenképpen jó visszacsatolás, hogy többen, akik zenei képzettség nélkül kipróbálták a zenélést egy-egy foglalkozásunkon, később beiratkoztak a Hangár zeneiskolába, így mára a zenélés valóban az életük részévé vált. Személyesen mindezt úgy éltük meg, hogy például a Hangjáték csapatával szülőket és tanárokat megszégyenítő izgalommal és büszkeséggel tapsoltuk végig nemrég a Hangár diákjainak novemberi koncertjét az Expresszóban – olyan jó volt látni a bátorságukat, ahogyan páran életükben először színpadra lépnek, vagy azokét, akik az előző félévhez képest hallhatóan sokat fejlődtek, és persze vannak köztük olyanok is, akikről még biztosan hallani fogunk a zenei színtéren. Nehéz a felsorolást abbahagyni, de legbüszkébbek tanárainkra és a foglalkozástartókra vagyunk, akik segítségével valódi zenei közösségeket sikerült teremteni Veszprémben.

Van bármi a programmal kapcsolatban, amit visszanezve másképp csinálnátok?

Nehéz kérdés. Nagyon sikeresnek látjuk a projektjeinket, de ha tehetjük volna, még többet lettünk volna Veszprémben. A 2022-es tervezések során szívesen töltöttünk volna még el mi is heteket jobban megismerve a közönségünket, akit aztán persze a Hangjáték programjain megismertünk. Kezdetben bizonytalanok voltunk, hogy vajon megtaláljuk-e a megfelelő közönséget a koncertekhez, performance előadásokhoz, író-olvasó találkozókhoz, de szerencsére hamar belejöttünk mi és a fogékony helyi közönség. A Hangjáték keretében izgalmas út volt megtalálni, hogyan lehet egy ennyire elvont üzenetet célba juttatni és az embereket cselekvésre bírni, sőt, arra biztatni őket, hogy életükben tartós változást érzünk el, egy új hobbi megszilárdulásával. Vagyis nem „csak” egy koncertre kellett elcsalogatnunk a közönséget, hanem aktív részvétellel hívtuk őket, ahol le kellett küzdeni esetleges szorongásait, rossz beidegzésüket, miszerint „nem tudnak zenélni”, „nem elég jók”, „kinevetik őket a többiek”.

Hogyan oldottátok meg ezt helyzetet?

Egyszerre vetettünk be mindent: kommunikációs kampányt indítottunk a zenélés pozitív mentális és fizikai hatásairól, jó példákat mutattunk, könnyen hozzáférhető, sokfajta zenei foglalkozást tettünk lehetővé, kutattuk a helyi zenészeket és tanárokat, akikből aztán szerencsére olyanokat találtunk meg, akik személyes kisugárzásukkal és elhivatottságukkal is átsegítették a résztvevőket a kezdeti félelmeiken.

Szerencsére volt lehetőségünk korábban, 2021-ben elkezdni az erről való gondolkodást és kísérleteket, így az ünnepi évben már törzsközönsége volt a heti 5-6 rendszeres eseményünknek, a Hangár zeneiskolánk pedig 5. féléve teltházas, sőt, hosszú várólista van. Hisszük, hogy a fenti eszközök keverékével sokaknál valóban sikerült bebizonyítanunk fő üzenetünket, miszerint zenélni jó, és az EKF-év lehetőségével belökött lendület hosszú távon is megmarad. Ezért másképp nem csinálnánk, csak még tovább!

A projektek egyik fő célja a különböző workshopokon és programokon keresztül a közösség építése volt. Mit gondoltok, mennyire sikerült ezt a célt megvalósítanotok?

A Hangjáték kapcsán nehéz a pozitív élmények közül csak néhányat kiemelni, de a legbüszkébbek talán a tanárainkra és a foglalkozástartókra vagyunk, akik segítségével valódi zenei közösségeket sikerült teremteni Veszprémben. Mind a Hangár tanárai és diákjai, mind a foglalkozások résztvevői közösségekké formálódtak az elmúlt két évben, és bár különböző működés jellemző ezekre a közösségekre, közös bennük a zenélés öröme. Ezért bízunk abban hogy az EKF-év után is össze fognak tartani. A Vöröstói Játékfesztivál során Vöröstó és Barnag közössége mutatott példát abból, hogyan lehet a helyi hagyományokból nagyot csinálni és organikusan összehozni a helyieket és a látogatókat úgy, hogy ne zavarják meg a meglévő közösséget és szokásokat. Imádtunk játszani, zenélni, élni a Káli-medencében és Veszprémben is minden projektünkkel.

Mi a véleményetek személy szerint az EKF-évről?

A Hangvetőnek többéves tapasztalata van az Európa Kulturális Fővárosa (EKF) programmal kapcsolatban, több európai várossal dolgoztunk/dolgozunk együtt. Veszprém különleges szerepet játszik a cég életében, nem csak azért, mert magyar városról van szó, hanem mert a Hangvető már a pályázatírás szakaszában is részt vett. Számos ötletünk és tervünk valósulhatott meg az EKF év keretein belül, ami tovább erősítette a kapcsolatot a várossal és a régióval.

Az Európa Kulturális Fővárosa év mind a programok száma és minősége, mind az azokba bekapcsolódó helyi és idelátogató közönség számában példaértékű teljesítményt nyújt, és hivatkozási alapként szolgál Európa-szerte. A kulturális év lehetőséget adott arra, hogy a Veszprém városa kiemelten képviseltesse magát az UNESCO Kreatív Városok hálózatában, amelynek 2019 óta tagja mint a Zene Városa. Ez a cím hívta életre a Találkozások Zenevárosban koncertsorozatot 2022-ben, és teremtett olyan zenei találkozást magyar és külföldi művészek között, amely megmutatta a zenei nyelvek átjárhatóságát. Szintén ez a különleges év biztosított helyet és lehetőséget annak, hogy szeptemberben azt a régi tervünket is megvalósítsuk, hogy Veszprémbe hozzuk a balkáni világzene meghatározó szereplőit a BALKAN:MOST-tal.

Mit gondolsz, milyen lehetőséget adott a projekt a vállalkozásnak vagy akár a közvetlen környezeteteknek?

A nyilvánvaló anyagi támogatás mellett a fókuszált figyelmet emelnék ki: nagyon jó lehetőség volt, hogy olyan fontos dolgokra hívjuk fel az emberek figyelmét, amire a hétköznapi rohanásában nem feltétlenül jut idő, pedig pont, hogy azokat tudná teljesebbé, kiegyensúlyozottabbá tenni – legyen az a zenélés, mint a mi esetünkben, de láttuk, hogy mennyi izgalmas koncert, színház, workshop volt még rajtunk kívül, szóval ezek mind nagyon szuper lehetőségek arra, hogy egy város, egy régió „jobb hely legyen” élni, bízunk benne, hogy ezzel a projektünk is hozott a helyiek személyes életébe egy minőségi váltást.

A Hangvetőnek ezek mellett az is hatalmas lehetőség volt, hogy a MOST projektünk csúcseseményét Veszprémben tarthattuk egy különleges, inspiráló városi közegben, egy fogékony közönség előtt. Ezentúl pedig teret kaptunk arra is, hogy európai kulturális szakemberek megismerjék ezt a sikeres magyar várost, a balkáni zenét és valódi tudáscsere és kapcsolatépítés történhessen.

ÖKOLÓGIA

HALLGASS BELE A BALATONBA!

– Megérkezett a Balaton Hangjai lemez

Csukd be a szemed és képzeld el, hogy a Balaton partján állsz. Mit hallasz? A víz morajlását? A nád susogását, a közelben elhaladó kacsák zaját, esetleg a nyári zsvajt a strand felől? A BALATORIUM csapat tagjai pont ebből az ötletből indultak el, amikor a haza könnyűzenei szcéna jeles képviselőinek segítségével létrehozták a 10 dalból álló különleges albumot, a Balatorium nagylemezét, mely a Balaton Hangjai címet kapta. A részletekről a projekt egyik kulcsembert, Kamau Makumit kérdeztük.

Annak, aki otthonosan mozog a magyar zenei életben, biztosan ismerősen cseng Kamau Makumi neve, aki nemcsak a Mary Popkids zenekar frontembere, hanem zeneszerző, producer, a Banana Records kiadó alapítója és a La Boum fesztivál főszervezője is.

Hogyan született meg a Balaton Hangjai lemez ötlete?

Can Togay és a BALATORIUM csapata keresett meg, mint a Banana Records vezetőjét, hogy bemutassák nekünk a BALATORIUM projekt lényegét, és azzal az ötlettel álltak elő, hogy erre az ökológiai és az edukációs programra szeretnének egy zenei albumot létrehozni. A projektben szabad kezet kaptunk, de abban már az elején egyetértettünk, hogy semmiképpen sem egy mainstream pop dalokból álló albumot szeretnénk, mert az nem illeszkedne az ökológia koncepcióhoz. Mi inkább a hazai zenei élet ínycségeit és érdekességeit szeretnénk volna összeválogatni az indie-elektronikus szcénából, akik amúgy is a kísérletiség határmezsgyéjén mozognak. Így kértük fel végül azt a tíz előadót, akik szerepelnek a lemezen, illetve egy helyre pályázatot írtunk ki, amelyre bárki jelentkezhetett.

Mit tudhatunk az alkotás folyamatáról? Mennyi idő alatt készült el az album?

A folyamat úgy indult, hogy a közreműködő zenészeknek a PAD Alapítvány tartott egy előadást, amelyben bemutatták a Balaton ökológia összefüggéseit. Ez volt a nulladik lépés, amolyan inspirációgyűjtés, illetve az Analog Balatonnal két napon keresztül rögzítettük a hangokat és atmoszférákat a tó körül, amelyből kialakult egy úgynevezett sample pack, mely 50 hangmintát tartalmazott. Ezeket az előadók megkapták és felhasználhatták a zenéjükben. Az album tavasz végére állt össze, mindenkinek nagyjából három hónapja volt a saját dalát elkészíteni, illetve három zenekarral video sessionöket is felvettünk a Balaton környékén. A lemezbemutató augusztus közepén volt a salföldi Bánya Kertben.

Hogyan sikerült a bemutató? Milyen volt a fogadtatás?

Szuperül sikerült, majdnem teltház volt. Az albumon szereplő tizenegy zenekarból öt lépett fel a helyszínen, akik nagyon jól megidéztek a lemez hangulatát. Az előadók mellett a PAD Alapítvány tartott előadást, kitelepült a szabadonbalaton-bár, ahol algákból és

különlegességekből Balaton-inspirálta ételeket és italokat lehetett kóstolni. Szóval rengeteg érdekességgel készültünk, és az esemény tökéletesen átadta azt, hogyan kapcsolódhat össze a zene és a Balaton ökológiája.

Zenészként tapasztaltad már, hogy téged is inspirált a Balaton? Megihletett a tó az album készítése során?

Abszolút, az elhangzott előadásokon rengeteg érdekességet megtudtam én is, többek között azt is, hogy mennyire összefügg minden mindennel ebben a nagy ökológiai rendszerben, amelynek csak töredékét ismerjük. Nekem sokat adott, hogy rávilágítottak arra, hogy ezek nem különálló egységek, hanem az egész régió minden szelete igazából hatással van a többire.

Említetted, hogy több hangot is rögzítettetek a Balaton körül. Neked melyik az első hang, amely a füledbe cseng, ha azt mondom Balaton?

A fűnyíró hangja, ahogy zúg a távolból. Felkelsz délelőtt, és valahol mindig nyírják a fűvet a tó körül. Nekem ez a Balaton-hang, illetve az, amikor messziről hallod, hogy a strandon a gyerekek kiabálnak, az a zszibongás és zszivaj hozza a balatoni hangulat. Mostanában egyébként sok időt töltöttem a Káli-medencében, amely pont nem a strand hangulatot és hangokat idézi, hanem inkább a hegyeket nézegetős szél-hangot, melyet szintén nagyon kedvelek.

Úgy beszélsz a tóról, mintha nagyon jól ismernéd. Van személyes kötődés hozzá?

Persze, nagyszüleimnek Balatonszéplak-felsőn van nyaralója, szóval én kisgyerekkoromtól kezdve ott töltöttem a nyarakat, sok barátomat onnan ismerem. A zenekarból a társaim egy része is Marcaliból és Keszthelyről származik, így ezeken a helyeken is sok időt töltöttem, az utóbbi években pedig a már emlegetett Káli-medencébe szerettem bele, főleg Szentbékálla környékébe. Veszprémet már csak az Utcazene Fesztivál, a város hangulata és helyiek miatt is imádom.

TARTALOMJEGYZÉK

3 Kedves Olvasó!

GASZTRONÓMIA

4 Négynapos gasztro ünnep Veszprémben

UTCAKÉPFEJLESZTÉS

10 Dizájnbolt, galéria és közösségi tér – ez ám a Kunszt!

RENDAHAGYÓ

14 Audiovizuális élmények rendhagyó terekben

MŰVÉSZET

18 Több mint 6 évtizedet átölelő alkotói tevékenység 12 terembe zárva

HAGYOMÁNYÖRZÉS

22 Élettörténeteket kutat, állatokat tart és maratont fut

BAKONY

28 Egy sörben újjáéledő szerzetesi hagyomány

MŰLT ÉS JÖVŐ

32 „Ha nincs álom, akkor esélyünk sincs arra, hogy egy vágyott irányba tartson a jövőnk”

KÖZÖSSÉG

36 Minipályázat: Kis közösségek nagy lehetősége

ZENÉLŐ RÉGIÓ

38 A zene városa az EKF-évben

ÖKOLÓGIA

42 Hallgass bele a Balatonba!

**ELJÖTT AZ IDŐ, HOGY ÁTLÉPD
A VALÓSÁG HATÁRAIT!**

Hamarosan megnyílik Magyarország egyik leginnovatívabb digitális élményközpontja Veszprémben!

